

P6_TA-PROV(2006)0026

Olukord Tšetšeenias peale valimisi ja kodanikuühiskond Venemaal

Euroopa Parlamendi resolutsioon valimistejärgse Tšetšeenia ja Venemaa kodanikuühiskonna kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Vene Föderatsiooni vahel sõlmitud partnerlus- ja koostöölepingut¹, mis jõustus 1. detsembril 1997;
 - võttes arvesse ELi ja Venemaa eesmärki luua "neli ühisruumi", milles lepiti kokku ELi-Venemaa tippkohtumisel 10. mail 2005;
 - võttes arvesse oma 26. mai 2005. aasta resolutsiooni ELi ja Venemaa suhete kohta²;
 - võttes arvesse oma 15. detsembri 2005. aasta resolutsiooni inimõiguste ja uue valitsusväliseid organisatsioone puudutava seadusandluse kohta Venemaal³;
 - võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja selle viit protokollid;
 - võttes arvesse mitmeid usaldusväärseid teateid Venemaa ja rahvusvahelistelt valitsusvälistelt organisatsioonidelt jätkuvate raskete inimõiguste rikkumiste kohta Tšetšeenias ning Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid Tšetšeeniaga seotud kohtuasjades;
 - võttes arvesse kodukorra artikli 103 lõiget 4,
- A. arvestades, et eesistuja Ühendkuningriik "tervitas" 29. novembril 2005 Venemaa Tšetšeenia vabariigis 27. novembril 2005 toimunud parlamendivalimisi, pidades neid valimisi "oluliseks sammuks tšetšeeni ühiskonna seisukohtade suurema esindatuse suunas";
- B. arvestades, et komisjon nimetas "lootustandvaks", et need parlamendivalimised, mis olid kaheksa aasta jooksul esimesed parlamendivalimised Tšetšeenias, "toimusid ilma suurema vägivalleta", kuid ei kommenteerinud hääletamise ausust;
- C. arvestades, et inimõiguste aktivistid süüdistasid Euroopa Liidule suunatud avatud kirjas, millele olid alla kirjutanud Venemaa inimõiguste ühendus Memorial, Rahvusvaheline Helsingi Inimõiguste Föderatsioon, Venemaa-Tšetšeenia sõprusühing ja teised, sealhulgas Pariisis asuv Rahvusvaheline Inimõiguste Föderatsioon, Euroopa Liitu tegelikkuse ilustamises ja valimistele optimistliku hinnangu andmises, rõhutades, et "see avaldus ei ole mitte ainult vastuolus Venemaa ja rahvusvaheliste inimõiguste

¹ EÜT L 327, 28.11.1997, lk 3.

² Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2005)0207.

³ Vastuvõetud tekstid, P6_TA(2005)0534.

organisatsioonide kogutud tõenditega ... vaid seab kahtluse alla ka ELi panuse inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtete toetamisse";

- D. rõhutab, et Memorial on seadnud kahtluse alla ametliku 57%lise osaluse, väites, et osalus oli palju väiksem ja et hääletamist rikuti paljude pettuste ja hirmutamistega;
- E. arvestades, et Tšetšeenia Vabariigis ja mõnedel juhtudel ka Põhja-Kaukaasia piirialadel toimuvad tõsised inimõiguste rikkumised – mõrvad, sunniviisilised kadumised, piinamised, pantvangivõtmised ning ebaseaduslikud kinnipidamised;
- F. arvestades, et Venemaa valitsus on delegeerinud paljud terrorismivastaste operatsioonidega seotud vastutusosalad Venemaa föderaalvõimudelt kohalikele ametivõimudele, püüdes muuta kümnendipikkust Venemaa ja Tšetšeenia vahelist konflikti Tšetšeenia sisekonfliktiks, mis on Helsingi Föderatsiooni, Norra Helsingi Komitee ja Memoriali hiljutise ühisraporti kohaselt "viinud vaenupoolte brutaalsuseni ning elanike laialdase hirmu ja ebakindluseni";
- G. arvestades, et viimasel kahel aastal on Tšetšeeni poolsõjaväelised üksused üha enam teinud inimrööve, piinanud ning viinud täide omavolilisi hukkamisi;
- H. arvestades, et paljud kuriteod ja inimõiguste rikkumised jäävad Tšetšeenias karistusetu, luues karistamatus õhkkonna, mis levib Tšetšeenia ja Inguššia vabariikidest teistesse Põhja-Kaukaasia piirkondadesse, sealhulgas Põhja-Osseetiasse ning alles hiljuti Kabardino-Balkariasse;
- I. arvestades, et viimastel aastatel on Venemaal demokraatia oluliselt nõrgenenud, eriti seoses valitsuse kontrolli suurenemisega peamiste televisiooni- ja raadiojaamade üle, sisetsensuuri levikuga trükimeedias, sõltumatu meedia sulgemisega, avalike meeleavalduste korraldamise õiguse piiramisega, valitsusväliste organisatsioonide olukorra halvendamisega, kiusates taga inimõiguste aktiviste, ning kohtusüsteemi suurenenud poliitilise kontrolliga;
- J. rõhutab, et seni pole ELi ja Venemaa inimõiguste alased konsultatsioonid toonud selles valdkonnas, mis peaks olema ELi ja Venemaa suhete prioriteet, mingit olulist edu;
- K. arvestades, et 20. detsembril 2005 otsustas Euroopa Inimõiguste Kohus, et end iseseisvaks kuulutanud Tšetšeenia Itškeeria vabariigi ausalt valitud parlamendi endise juhataja Ruslan Alikhajivevi kadumise kohta esitatud kaebus oli vastuvõetav; arvestades, et Tšetšeenia prokuratuuri läbi viidud uurimine ei ole andnud tulemusi; ja arvestades, et Vene Föderatsioon keeldus esitamast kriminaalasja materjale Euroopa Inimõiguste Kohtule;
- L. arvestades, et 13. detsembril 2005 eraldas komisjon kuus miljonit eurot Põhja-Kaukaasia käimasoleva kriisi ohvrite abistamiseks, tehes otsuse, mis suurendab ELi koguabi piirkonnale 2005. aastaks 26,3 miljonile eurole, muutes selle programmi ELi viiendaks suurimaks humanitaaroperatsiooniks kogu maailmas ning ELi selle piirkonna suurimaks toetajaks;

- M. arvestades, et 23. ja 27. detsembril 2005 kiideti parlamendi mõlemas kojas heaks natuke muudetud seaduseelnõu, millega piiratakse valitsusväliste organisatsioonide tegevust Venemaal, ning mis vajab jõustumiseks veel ainult president Putini allkirja;
- N. arvestades, et 28. detsembril 2005 Venemaa välisministrile Sergey Lavrovile saadetud kirjas rõhutasid valitsusvälised organisatsioonid, sealhulgas Memorial, Moskva Helsingi ühendus ning ühendus "kodanikuõiguste eest", et seaduseelnõu mitmed sätted on jätkuvalt vastuolus rahvusvahelise õiguse, Venemaa põhiseaduse, Venemaa tsiviilseadustiku ning mitmete Vene seadustega;
- O. arvestades, et ühinemisvabadus kuulub põhiliste inimõiguste hulka ning on demokraatliku ühiskonna seisukohalt väga tähtis;
- P. tunneb tõsist muret rassilise vägivalla suurenemise pärast Venemaal;
- Q. arvestades, et kohus Stanislav Dmitriyevsky üle, keda süüdistatakse oma ajalehes Aslan Mashkadovi üleskutse avaldamises, kus kutsuti üles rahule Tšetšeenias, ning keda ähvardab seetõttu viieaastane vangistus, jätkus 18. jaanuaril 2006;
1. taunib jätkuvalt kõiki terrorismiakte Vene Föderatsiooni territooriumil, millele pole mingit õigustust;
 2. on jätkuvalt tõsisel mures, et nõukogu ja komisjon ei tegelenud praeguste tõsiste inimõiguste rikkumistega Tšetšeenia Vabariigis, hoolimata asjaolust, et need rikkumised esinevad ikka veel suure ulatuses mõlema konfliktipoolte osas ning peaaegu täieliku karistamatuse tingimustes;
 3. nõuab tungivalt, et nõukogu ja komisjon tegeleksid oma kohustustega, mis on seotud kõige tõsisemate inimõiguste rikkumiste küsimustega Euroopa Liidu lähinaabruses;
 4. nõuab tungivalt, et nõukogu ja komisjon tegutseksid aktiivselt inimõiguste rikkumiste ennetamisel ja võitleksid karistamatusega Tšetšeenia Vabariigis ning nõuaksid Vene võimudelt, et need võtaksid vajalikud meetmed, et tagada Tšetšeenia Vabariigis Euroopa inimõiguste konventsiooniga, mille on allkirjastanud ka Venemaa, tagatud õiguste täielik järgimine, ning et kõik nende õiguste rikkujad antaks viivitamata kohtu alla, sõltumata nende positsioonist või rahvusest;
 5. avaldab kahetsust, et Tšetšeenia parlamendivalimiste ettevalmistamisel ja läbiviimisel puudus võimalus kõiki Tšetšeenia ühiskonnagruppe hõlmavaks poliitiliseks ja demokraatlikuks protsessiks;
 6. kinnitab veel kord oma täielikku toetust Vene Föderatsiooni territoriaalsele terviklikkusele, kuid rõhutab, et Tšetšeenia konfliktil ei saa olla sõjalist lahendust ning nõuab tõelise rahuprotsessi alustamist, mis on suunatud poliitilise kompromissi saavutamisele, mis põhineb Tšetšeenia ühiskonna kõikide demokraatlike jõudude vahelisel dialoogil;
 7. kutsub Venemaa ametivõime üles lõpetama praegune karistamatuse olukord poolsõjaliste grupeeringute laialisaatmise, julgeolekujõudude tegevuse ohjeldamise ning sõjaväe tsiviilkontrolli alla viimisega;

8. kutsub nõukogu ja liikmesriike üles tõstatama järjepidevalt Tšetšeenia küsimust oma poliitilistel koosolekutel, inimõiguste alasel dialoogil ning teistel Vene Föderatsiooniga peetavatel kohtumistel, et tagada selle valdkonna rahvusvahelisse tähelepanu- ja huviorbiiti jäämine;
9. nõuab ELi ja Venemaa inimõiguste alase konsultatsiooni kiirendamist, muutes selle tõhusamaks ja vajadusel avatumaks valitsusväliste organisatsioonidele ning tulemusele suunatuks, eesmärgiga tugevdada seda valdkonda uues lähitulevikus arutlusele tulevas partnerlus- ja koostöölepingus;
10. kutsub nõukogu ja eesistujariiki üles tegema edasi jõupingutusi, et abistada Venemaad konfliktile rahumeelse lahenduse leidmisel, sealhulgas pakkuma välja võimaluse, et EL võiks olla vahendaja; rõhutab, et EL peab kõnelema ühel häälel ja jääma kindlaks Venemaad puudutavates ning kokku lepitud ÜVJP seisukohtades;
11. kutsub Vene Riigiduumat üles looma uurimiskomisjoni, et uurida Tšetšeenia Vabariigis õiguskaitseorganite tegevusetust, võttes vastutusele tõsiste inimõiguste rikkumiste toimepanijad vastavalt paljude inimõiguste ühenduste tõenditele; tuletab meelde, et seni on ainult mõned üksikud juhtumid jõudnud kohtusse ning et enamik kohtuasju on peatatud, üle viidud või lõpetatud;
12. rõhutab, et erilist rõhku tuleb panna inimõiguste aktivistide, juristide, prokuröride, kohtunike ning Euroopa Inimõiguste Kohtule kaebuste esitajate ja nende perekonnaliikmete vastu sooritatud kuritegude uurimisele;
13. kutsub sellega seoses Venemaa ametivõime üles taasavama kindralmajor Vladimir Shamanovi ja kindralmajor Yakov Nedobitko suhtes algatatud kriminaalasjade uurimine, kes tuleks võtta kohtulikule vastutusele ja kelle teenistussuhe tuleks uurimise ajaks peatada, kuna Strasbourgi kohus pidas neid vastutavaks 2000. aasta veebruaris Tšetšeenia elanike valimatu pommitamise eest Katyr-Jurtis;
14. kutsub ELi liikmesriike üles toetama kooskõlas rahvusvahelise õigusega ja tuginedes olemasolevatele pretsedentidele ning Venemaa nõusolekul Tšetšeeniat puudutava segakoosseisulise ajutise rahvusvahelise kohtu loomist, et mõista karistamatuse õhkkonna jätkuva valitsemise puhul kohut Tšetšeenia Vabariigis sõjakuritegude ja inimsuse vastu sooritatud kuritegude täideviijate üle;
15. kutsub Venemaa ametivõime üles vaatama läbi 1998. aasta terrorismi seadus, et viia see vastavusse Euroopa Nõukogu standarditega, eriti seoses terrorismivastast tegevust läbiviivate isikute volituste ja vastutusega;
16. nõuab tungivalt, et komisjon uuriks, kas Põhja-Kaukaasia piirkonnale antud humanitaarabi on ka tegelikult jõudnud abivajavate isikuteni ning hindaks selle abi tõhusust;
17. on mures teadete pärast mõnede Tšetšeenias tegutsevate valitsusväliste organisatsioonide haldusalase ja kohtuliku tagakiusamise kohta, mis näib olevat osa üldisest sõna- ja ühinemisevabaduse ohustamise protsessist Vene Föderatsioonis ning nõuab tungivalt, et Venemaa ametivõimud lõpetaksid selle tagakiusamise;

18. rõhutab, et nii demokraatlik protsess kui ka võitlus karistamatusega saab Tšetšeenia Vabariigis tuge tugevate ja sõltumatute inimõiguste organisatsioonide tööst ning kutsub Venemaad üles tagama sõltumatu meedia, rahvusvaheliste ja siseriiklike humanitaarorganisatsioonide ning inimõiguste vaatlejate täielik juurdepääs Tšetšeeniale ning toetama neid nii palju kui võimalik ohutute töötingimuste tagamisel;
19. nõuab Stanislav Dmitriyevsky vastu esitatud süüdistustest loobumist ning kutsub Venemaa ametivõime üles austama meedia ja ajakirjanike vabadust;
20. avaldab kahetsust, et Venemaal valitsusväliste organisatsioonide üle valitsuse kontrolli tugevdamise seaduseelnõu läbis lihtsalt parlamendi mõlemad koad ning ei võtnud täielikult arvesse Euroopa Nõukogu soovitusi küsimuse osas esialgse arvamuse avaldamisel; loodab, et president Putin saab enne seaduseelnõu allkirjastamist ja jõustamist siiski tagada, et see vastaks täielikult Euroopa Nõukogu soovitustele ning oleks koostatud selgelt Venemaal valitsusväliste organisatsioonide aktivistide tagakiusamise vältimiseks;
21. kutsub sellega seoses nõukogu ja komisjoni üles tegema kõiki jõupingutusi, et toetada tugeva, elujõulise, sõltumatu ja tõepärase kodanikuühiskonna arendamist ja ühendamist Venemaal, mis on toimiva demokraatia puhul peamine ja asendamatu;
22. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, Vene Föderatsiooni valitsusele ja parlamendile ning Euroopa Nõukogule.